

IN HONOREM PROFESSORIS ȘTEFAN S. GOROVEI

Profesorul Ștefan Sorin Gorovei, de la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, împlinește anul acesta (2013) frumoasa vârstă de 65 de ani. Este, iată, un prilej potrivit pentru a-i adresa domniei sale un modest omagiu în rândurile care urmează, într-o formă academică tradițională, de dimensiuni mai reduse, deși, cel omagiat merită cu prisosință un spațiu cu mult mai larg, care să cuprindă mai multe voci pentru a-l evoca.

Deși, acest popas din drumul vieții distinsului universitar ieșean (marcat de borna pe care strălucește cifra 65) ar impune, poate, un bilanț, provizoriu desigur, ca semnatar al acestor rânduri insist asupra faptului că nu mi-am propus, în nici un caz, o astfel de abordare. Las altora, cu mult mai îndreptățiți decât mine, să o facă la locul potrivit și momentul oportun.

Personal am ales, într-un spațiu relativ restrâns (asemenea parfumurilor de calitate care se păstrează în recipiente mici), să prezint esența dimensiunii științifice și umane de excepție a reputatului medievist ieșean.

L-am cunoscut pe domnul profesor Gorovei în anul 1993. Pe vremea aceea (fiind student în anul I) participam, cu entuziasmul specific vârstei, la Cercul de Studii Medievale din cadrul Facultății de Istorie ori la ședințele de comunicări ale Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române – Filiala Iași.

Comunicările prezentate atunci au fost, pentru mine cel puțin, „o adevărată școală”, un model de cercetare științifică autentică. Rigoarea respectiv standardul înalt al acelor comunicări i se datorează în bună măsură și profesorului Gorovei care era într-un fel și „girantul” lor. O bună parte din tinerii care prezentau în acei ani comunicări au urcat ulterior treptele carierei științifice, devenind personalități recunoscute în domeniu. Amintesc aici

doar câteva nume: Maria Magdalena Székely¹, Petronel Zahariuc², Sorin Iftimi³ etc.

Mai apoi, l-am avut pe Ștefan S. Gorovei ca profesor la catedră. Aici, ca de altfel și în intervențiile publice de la diferitele manifestări științifice ale acelor ani ori în studiile publicate, a pledat constant pentru recursul cercetătorului la „apa proaspătă a documentelor și a textelor...”⁴, pentru „întoarcerea la izvorul istoric, materia primă a oricărei cercetări autentice”⁵.

În acest sens, profesorul Gorovei insista, la un moment dat, asupra faptului că „în arhive și în diverse publicații greu accesibile – prin vechimea lor, prin tirajul lor foarte restrâns sau prin limba lor – stau, încă neintroduse în circuitul științific de la noi și deci nepuse la îndemâna cercetătorilor, cantități mari de știri care privesc trecutul nostru. A le aduce la cunoștința publică pe măsură ce specialiștii le «dezgroapă» din arhive și biblioteci devine, astfel o obligație elementară”⁶.

Ștefan S. Gorovei reamintea tuturor cuvintele lui Sever Zotta: „Documentele sunt culele tainice ale vieții strămoșilor noștri și din cercetarea lor dăm de legăturile firești care erau între oameni și fapte și între fapte și evenimente. Ceea ce ni se părea întâmplare capătă rostul său logic în urma cunoașterii persoanelor în intimitatea vieții lor de toate zilele. Aceste noi orizonturi ale istoriei ni [le] deschid și cercetările genealogice prin documentele veacurilor...”⁷.

Datorită profesorului Gorovei am conștientizat faptul că „în munca istoricului, două lucruri sunt, probabil, fundamentale pentru împlinirea misiunii asumate: a simți că *trebuie* să faci și a ști *cum* să faci („le métier

---

¹ Maria Magdalena Székely – profesor universitar doctor la Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

² Petronel Zahariuc – profesor universitar doctor la Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, actualul decan al acestei facultăți.

³ Sorin Iftimi – doctor în istorie, muzeograf la Muzeul de Istorie a Moldovei din cadrul Complexului Muzeal Național „Moldova” Iași.

⁴ Emmanuel Le Roy Ladurie, *Histoire du climat depuis l'an mil*, Paris, Flammarion, 1967, p. 10, apud Montailou, *sat occitan de la 1294 până la 1324*, București, Editura Meridiane, vol. I, 1992, p. 12.

⁵ Ștefan S. Gorovei, *Cuvânt înainte*, în colecția *Români în istoria universală*, III, 3, volumul *Izvoare străine pentru istoria românilor*, îngrijit de Ștefan S. Gorovei, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1988, p. XIII.

⁶ *Ibidem*, p. XII.

⁷ Sever Zotta, în încheierea dării de seamă asupra volumului XXI din *Studii și documente* de N. Iorga, apărut în 1911, apud Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 3-4, Iași, Editura Academiei Române, 1996, p. XVIII.

d'historien suppose un savoir – faire, un devoir – faire”). Convergența lor naște, sub impulsul vredniciei unui om, progresul”⁸.

De asemenea, de la domnia sa am auzit, pentru prima oară, student fiind, cuvintele-îndemn rostite odinioară de Nicolae Iorga: „cu grijă de adevăr, cu compătimire pentru suferinți, cu bucurie pentru triumfurile scump câștigate, și, înainte de toate, cu ceea ce învie orice narațiune: cu iubire”⁹.

A fost un moment când mă gândisem chiar să îi solicit coordonarea unei eventuale teze de licență. Nu am avut însă niciodată curajul de a-i mărturisi această dorință. „Folclorul studentesc” îl încadraseră, încă de pe atunci, în categoria profesorilor „mai greu abordabili” datorită exigenței care-l caracteriza în activitate.

Oricum, trebuie să menționez aici că nu „exigența” profesorului Gorovei a fost cea care m-a determinat să nu fac „pasul” către domnia sa. Motivul era altul și anume faptul că preocupările mele de atunci mă îndreptaseră deja către un domeniu pe care îl socoteam prioritar din perspectiva cercetărilor (etnografia) și, implicit, către un alt profesor, emblematic la rândul său în formarea mea profesională și științifică – Ion H. Ciubotaru¹⁰, cel care îmi va coordona de altfel și teza de licență¹¹ susținută în anul 1997 la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Dar, dacă eu nu am avut curajul atunci de a mă apropia mai mult de profesorul Gorovei, o va face în schimb domnia sa prin atragerea mea ca membru al Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași respectiv al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” Iași.

Astfel, am avut șansa, asemenea altor colegi ai mei de generație, de a beneficia în mod direct de sprijinul domniei sale în valorificarea cercetărilor mele de heraldică, genealogie și sigilografie, a izvoarelor istorice în general. Astăzi, nu pot decât să-mi amintesc cu recunoștință de acei ani care, pentru mine, au reprezentat anii de formare, de pregătire ca istoric.

Profesorului Gorovei îi datorez participarea mea, cu comunicări științifice, atât la ședințele Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și

---

⁸ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 3-4, 1997, p. XVI.

⁹ Idem, *Dragoș și Bogdan, întemeietorii Moldovei. Probleme ale formării statului feudal Moldova*, București, Editura Militară, 1973, p. 7.

¹⁰ A se vedea „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”. *In honorem prof. univ. dr. Ion H. Ciubotaru*, nr. X, Iași, 2010.

¹¹ Teza de licență: *Cleja. Monografie etnografică*, coordonată de prof. univ. dr. Ion H. Ciubotaru, a văzut lumina tiparului în anul 2001, la editura SemnE din București.

Sigilografie – Filiala Iași, cât și la Congresele de Genealogie și Heraldică organizate la Iași sub directa sa coordonare. În aceste adevărate „confrerii științifice” am avut șansa de a cunoaște personalități de marcă ale științei istorice românești și străine. Tot acolo, unul dintre ei, profesorul Ștefan Andreescu¹², va accepta coordonarea tezei mele de doctorat¹³ pe care o voi susține ulterior, în anul 2004, la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române din București.

Profesorul Ștefan S. Gorovei este astăzi o personalitate recunoscută atât ca istoric cât și ca genealogist, fiind, de asemenea, una dintre foarte puținele voci autorizate în ceea ce privește știința și arta heraldică din România.

Ștefan S. Gorovei s-a născut la 28 iulie 1948 în localitatea Fălticeni¹⁴, județul Suceava, ca fiu al Elizei și al lui Sorin Gorovei. Tatăl era profesor de matematică la Liceul „Nicu Gane” fiind, în același timp, un pasionat al muzicii de cameră pe care o promova în chiar casa părintească. Mai târziu, va fi înlăturat de la catedră (de către autoritățile comuniste ale statului) și trimis spre „reeducare la Canal”¹⁵. După revenirea din acest „exil” și-a câștigat existența ca violoncelist al Filarmonicii din Botoșani.

Casa părintească din Fălticeni a fost vizitată de-a lungul vremii de o seamă de personalități precum: G. T. Kirileanu¹⁶, Gustav Weigand¹⁷, Barbu Șefănescu Delavrancea¹⁸, Teodor V. Stefanelli¹⁹, Gheorghe Ghibănescu²⁰

---

¹² A se vedea *Viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.

¹³ Teza de doctorat: *Catolicii din Moldova în izvoarele Sfântului Scaun (secolele XVII-XVIII)*, coordonată de prof. univ. dr. Ștefan Andreescu, va fi publicată, cu un *Cuvânt înainte* de Ștefan S. Gorovei, în anul 2007, la editura Sapienția din Iași.

¹⁴ Menționăm aici o interesantă lucrare privitoare la acest loc al nașterii profesorului Ștefan S. Gorovei: *Fălticeni – mon amour. O scurtă istorie aproape sentimentală*, de Paul Miron, Grigore Ilisei, ilustrată de Dan Hatmanu, prefață de Ștefan S. Gorovei, ediția I, Iași, Editura Polirom, 1996, 102 p.; ediția a II-a, revăzută, Iași, Editura Dana Art, 2010, 133 p.; Artur Gorovei publicase în perioada interbelică o lucrare interesantă despre orașul Fălticeni (*Fălticeni. Cercetări istorice asupra orașului*, Fălticeni, Institutul de arte grafice „M. Saidman”, 1938, 280 p.), premiată de Academia Română (G. T. Kirileanu, *Correspondență*, București, Editura Minerva, 1977, p. 480).

¹⁵ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 3-4, 1997, p. 27.

¹⁶ G. T. Kirileanu, *Correspondență*, București, Editura Minerva, 1977, p. VI și p. 459-484.

¹⁷ *Ibidem*, p. 463.

¹⁸ Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, ediția a III-a, București, Editura Saeculum, 2006, p. 437.

¹⁹ G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 51.

²⁰ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31.

etc., alături de alți colaboratori la revista „Șezătoarea”²¹ (prima revistă de folclor din România²², editată de către Artur Gorovei²³ între anii 1892 și 1929 la Fălticeni²⁴).

Pe lângă personalitățile amintite deja, Artur Gorovei a colaborat²⁵ de-a lungul timpului, pe tărâmul pasiunii pentru creațiile populare și pentru istorie, cu: Ion Bianu²⁶, Tudor Pamfile²⁷, Nicolae Beldiceanu²⁸, Mihai Lupescu²⁹, Sever Zotta³⁰, Mihai Costăchescu³¹, Dumitru Furtună³², Leca Morariu³³, George Bezviconi³⁴, Ion Nădejde³⁵, Simion Florea Marian³⁶, Jan Urban Jarnik³⁷, Hertvik Jarnik³⁸, M. Gaster³⁹ etc.

---

²¹ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 437.

²² Iordan Datcu, S. C. Stroescu, *Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar românesc*, cu o prefață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 216.

²³ Artur Gorovei, „Șezătoarea” – povestea vieții unei reviste de folclor, Cluj, Editura Cartea Românească, 1932.

²⁴ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 437.

²⁵ *Scrisori către Artur Gorovei*, ediție îngrijită și introducere de Maria Luiza Ungureanu, București, Editura Minerva, 1970, 543 p.

²⁶ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 32.

²⁷ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 437.

²⁸ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31.

²⁹ Cf. Simion Florea Marian și corespondenții săi, București, Editura Minerva, 1991, p. 190-191; Ion H. Ciubotaru, *Momente din istoria folcloristicii. Mihai Lupescu: scrisori primite de la Artur Gorovei, Simeon Florea Marian și Tudor Pamfile*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, VI, Iași, 2006, p. 315-342.

³⁰ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31; idem, Sever Zotta – mărturii documentare, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 1-2, 1996, p. 312-316 (*Scrisori către Artur Gorovei*).

³¹ Idem, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31.

³² *Ibidem*.

³³ Liviu Papuc, Artur Gorovei ca mentor al lui Leca Morariu, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, XI, Iași, 2011, p. 377-384; a se vedea și *Scrisori către Leca Morariu*, vol. I, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2006, p. 222-249.

³⁴ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31; Maria Magdalena Székely, Ioan Nădejde (1854-1928), în „Arhiva Genealogică”, VII (XII), 1-4, 2000, p. 32.

³⁵ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 31.

³⁶ Cf. Simion Florea Marian și corespondenții săi, București, Editura Minerva, 1991, p. 145-146.

³⁷ G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 463.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*; Virgiliu Florea, Artur Gorovei către M. Gaster: „Vă rog să-mi dați și Dv. o scurtă autobiografie...”, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, XI, Iași, 2011, p. 385-392; Ștefan S. Gorovei, Moses Gaster și Artur Gorovei. O adăugire documentară, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, XI, Iași, 2011, p. 393-402.

După instaurarea regimului comunist în România, casa din Fălticeni (care a dăinuit până prin anii '80 ai veacului trecut⁴⁰) a primit „altfel de vizite”, găzduind altfel de „oaspeți”, fiind practic „umplută de străini”⁴¹.

Bunicul dinspre tată al profesorului Ștefan S. Gorovei a fost renumitul folclorist⁴² Artur Gorovei⁴³, fondator al faimoasei reviste „Șezătoarea”⁴⁴, în egală măsură prima revistă de folclor din România⁴⁵ și „o arhivă cuprinzând, după aprecierea lui N. Iorga, o comoară de informații relativă la sufletul neamului românesc”⁴⁶. Căci, remarcă peste ani chiar nepotul lui Artur Gorovei⁴⁷, Ștefan S. Gorovei, „ce altceva este folclorul decât o arhivă vie a neamului nostru?”⁴⁸.

În legătură cu preocupările lui Artur Gorovei⁴⁹ remarcăm aici și faptul că, deși licențiat în drept⁵⁰ (fiind magistrat⁵¹, avocat⁵², primar la

---

⁴⁰ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 27.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² Iordan Datcu, S. C. Stroescu, *Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar românesc*, cu o prefață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 216-218.

⁴³ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei*, în „Revista Arhivelor”, XII, 2, București, 1969, p. 257-262; idem, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 27-32.

⁴⁴ Artur Gorovei, *Folclor și folcloristică*, ediție de Sergiu Moraru, Chișinău, Editura Hyperion, 1990, p. 5.

⁴⁵ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 437.

⁴⁶ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei*, 1969, p. 262.

⁴⁷ Artur Gorovei s-a născut la 19 februarie 1864 la Fălticeni și a murit la 19 martie 1951 la București, „după o viață prea lungă: venise pe lume sub suzeranitatea otomană și a plecat sub cea sovietică” (Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 27). Unii dintre contemporanii săi reușiseră totuși, la un moment dat, să „îl salveze” a priori de „holocaustul roșu”, de nedreptățile și atitudinea dușmănoasă pe care autoritățile statului român o vor manifesta față de persoana lui în ultimii ani ai vieții sale (G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 262), într-o manieră tragi-comică. Ce se întâmplase de fapt? În primăvara anului 1933, mai precis la 1 aprilie 1933, *Mercure de France* anunța (G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 477) moartea lui Artur Gorovei sub semnătura celebrului antropolog francez Arnold van Gennep! (autorul, printre altele, al lucrării: *Riturile de trecere*, Iași, Editura Polirom, 1996). Tot în acest an, „Dimineața” a publicat un număr festiv, în care îi înșira pe toți colaboratorii care au contribuit la existența ziarului și între cei morți îl trecea și pe Artur Gorovei! Urmare a celor pomenite anterior, într-o scrisoare trimisă lui G. T. Kirileanu de la Fălticeni, pe 15 noiembrie 1933, Artur Gorovei scria: „Poate ai cetit în numărul festiv al *Dimineții* că eu am trecut – nu știu de când – în lumea cealaltă. Așa e scris în gazetă. Iată însă că am înviat din morți, cu moarte pre moarte călcând ...” (G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 477).

⁴⁸ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei*, 1969, p. 262.

⁴⁹ Menționăm aici și latura filantropică a personalității lui Artur Gorovei, care a hotărât să dăruiască „Muzeului Etnografic al Moldovei din Iași cea mai mare parte a bibliotecii personale” (Ion H. Ciubotaru, *Petru Caraman. Destinul cărturarului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2008, p. 352-353). Donația, „însușind circa 500 de volume, cărți și reviste” (Marcel Lutic, *Artur Gorovei omagiat la Iași*, în „Anuarul

Fălticeni⁵³, prefect al județului Suceava⁵⁴), pe lângă activitatea sa etnografică și folclorică⁵⁵ a fost și un „prețuitor al arhivelor”⁵⁶, un pasionat de istorie⁵⁷ și, mai ales, de genealogie⁵⁸. În acest sens, „ca semn de prețuire pentru activitatea sa rodnică pe acest tărâm Cercul Genealogic Român l-a ales, în ședința din 14 iunie 1943, ca membru de onoare”⁵⁹. De asemenea, menționăm aici și faptul că, pe lângă distincția *doctor honoris causa* al Universității din Cernăuți⁶⁰, Artur Gorovei fusese ales de Academia Română ca membru corespondent⁶¹ (1915), ulterior membru de onoare⁶² (1940).

Muzeului Etnografic al Moldovei”, XI, Iași, 2011, p. 352-353), a avut loc la începutul anului 1944, în luna februarie, „cu rugămintea ca, după moartea sa, biblioteca muzeului să-i poarte numele (din păcate, rugămintea donatorului nu a fost respectată întotdeauna!)” (*Ibidem*, p. 353). Artur Gorovei poate fi considerat printre adevărații „membri fondatori ai Muzeului Etnografic al Moldovei” (*Ibidem*, p. 353). Informații interesante privind contextul donației bibliotecii „de folclor a lui Artur Gorovei” sunt și în articolul lui Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei – scrisori către Ion Chelcea*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, IV, Iași, 2004, p. 303-306.

⁵⁰ Artur Gorovei, *op. cit.*, 1990, p. 13.

⁵¹ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 29.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Artur Gorovei, *op. cit.*, 1990, p. 14.

⁵⁵ Ion Chelcea, *Artur Gorovei (1864-1951) – Cu privire la activitatea sa etnografică și folclorică*, în „Suceava. Anuarul Muzeului Județean”, VIII, 1981, p. 493-508.

⁵⁶ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei*, 1969, p. 257-262; Sorin Iftimi, *Documente din colecția lui Artur Gorovei aflate la Arhivele Naționale din Iași*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, XI, Iași, 2011, p. 357-376; Artur Gorovei s-a preocupat de îmbogățirea colecțiilor de documente ale Muzeului din Fălticeni, el fiind de altfel și unul dintre întemeietorii acestei instituții muzeale (V. Ciurea, *Două decenii de muncă. 1914-1934, Fălticeni*, 1934, p. 87).

⁵⁷ În „paleta largă de activități și în cadrul întinsei opere scrise, editate sau încă inedite, a lui Artur Gorovei, preocupările istoriografice au ocupat un loc foarte însemnat, chiar dacă nu de prim plan în ceea ce privește mai ales aprecierea și procentul în definirea personalității sale” (Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 30). Adăugăm aici și interesul pentru istoria ecleziastică (Artur Gorovei, *Iconomul Iftimie Stamati*, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1-2, 1995, p. 233-252), menționând și faptul că „toate contribuțiile istoriografice ale lui Artur Gorovei poartă pecetea pasiunii sale pentru genealogie” (Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 30-31).

⁵⁸ Gh. Bezviconi, *Artur Gorovei – genealogist*, în „Păstorul Tutovei”, III, nr. 7-9, Bârlad, 1940, p. 446-448.

⁵⁹ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei*, 1969, p. 259.

⁶⁰ Cf. Simion Florea Marian și corespondenții săi, 1991, p. 145.

⁶¹ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 436.

⁶² *Ibidem*.

Artur Gorovei a fost colaborator și prieten al lui Nicolae Iorga⁶³, contribuind cu „recolte bogate de acte, din diverse colecții particulare”⁶⁴ la marea colecție *Studii și documente cu privire la istoria românilor*⁶⁵, pe care N. Iorga a editat-o. Atât de mult prețuia Nicolae Iorga documentele pe care Artur Gorovei i le trimitea încât, la un moment dat, marele nostru istoric îi scria cu tâlc: „Dragă prietene Gorovei, fă-mi, te rog, rost de ceva documente. Dacă nu găsești – falsifică-le!”⁶⁶. În materialele publicate⁶⁷, Artur Gorovei „a dat prioritate documentului, preferând adesea să reproducă documentele *in extenso*, reducând la minimum comentariile”⁶⁸.

A fost interesat de istoria neamului său, făcând cercetări întinse în arhive (însoțit uneori de fiul său Sorin, tatăl profesorului Ștefan S. Gorovei). Astfel, „pentru o istorie a familiei sale aduna material de multă vreme, încă din anii studenției, iar rezultatul acestor îndelungate cercetări arhivistice a fost o voluminoasă cronică a familiei Gorovei”⁶⁹.

Ca „o ciudățenie, ambele premii academice primite de Artur Gorovei în cursul vieții sale i-au fost decernate nu pentru opere folclorice, ci pentru preocupările sale istoriografice”⁷⁰.

Nu știm dacă Artur Gorovei i-a transmis în mod direct pasiunea lui pentru istorie și genealogie și nepotului său Ștefan S. Gorovei. Cert este că acesta din urmă va deveni, peste timp, o personalitate marcantă, atât a științei istorice cât și a științei genealogice românești.

Suntem convinși de faptul că Ștefan S. Gorovei și-a cinstit și își cinstește așa cum se cuvine strămoșii, asemenea vorbelor de odinioară ale lui Nicolae Iorga: „Mai trebuie ceva, așa de puternic și așa de plin de mister, care e omul de 'nainte ta, omul de la care vii și care, prin figuri pe care le-ai văzut, prin altele care n-au trecut niciodată înaintea ta, se înfundă în adâncul vremurilor până se pierde în nesfârșirea lor: părinții, moșii,

---

⁶³ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei și Nicolae Iorga*, în „Clopotul”, an XXV, nr. 2439, Botoșani, 16. II. 1969, p. 2.

⁶⁴ Idem, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 28.

⁶⁵ Iorga Nicolae, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. I-II, București, 1901.

⁶⁶ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 28.

⁶⁷ Artur Gorovei a mai publicat „documente, însemnări, inscripții în revista *Miron Costin*, editată la Bârlad în 1913-1919” (Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 28) și în „revista *Junimea Literară* de la Cernăuți, unde a tipărit, în 1926, *Un mănunchi de documente cu privire la Unirea Principatelor*, precum și un număr mare de *Documente tăutulești*, de interes genealogic (în 1924), culese de la diferiți urmași ai marelui logofăt din veacurile XV-XVI (Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 28).

⁶⁸ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 28.

⁶⁹ Idem, *Artur Gorovei*, 1969, p. 258.

⁷⁰ Idem, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 30.

strămoșii, viața pe care ai fost chemat s-o duci mai departe. De la ei vine ceva mai scump decât toate moștenirile materiale, mai greu de purtat decât toate sarcinile, ceva care adesea trebuie înfruntat cu mai mult curaj desperat decât toate pericolele: felul lor de a fi, transmis, corectat, sintetizat cu mii și mii de experiențe, care ajunge până la tine, omul de azi. Ceva care abia poți să-l înfrânezi, dar să-l suprimi cu totul nu, căci morții nu se dau morți. Ceva care, în ceasurile în care nu e nimeni viu care să-ți stea alături, dă puterile pe care le păstrează partea aceea singură care continuă viața lor, ca s-o păstreze măcar cum a fost, dar și s-o înalțe și, pentru păcatele lor, s-o ispășească. Ei, înaintașii, dau aplecări, întorsături de spirit, îndemnuri și puțințe de fapte”⁷¹.

Remarcabilă este această ascendență a profesorului Ștefan S. Gorovei, care adună, „în sângele său, moștenirea marilor dregători ai augustei Moldove medievale – ca logofătul Ioan Tăutu și hatmanul Luca Arbore”⁷².

O privire repede asupra arborelui genealogic al familiei Gorovei ne dezvăluie multe alte informații interesante. Astfel, într-o comunicare științifică din anul 2010⁷³, profesorul Ștefan S. Gorovei insistă asupra genealogiei propriiei sale familii. Domnia sa susținea acolo faptul că „rădăcinile neamului se află în vechiul ținut al Neamțului unde, în satul Bârgăoani, exista, în veacul al XVII-lea o parte *Goroveiască*. Gligorie Gorovei aprodul din Bârgăoani, atestat documentar în primul sfert al aceluia veac, a fost părintele diacului Vasile, cunoscut prin scrierea multor documente în domniile lui Miron vodă Barnovschi și Vasile vodă Lupu. Fiul său, Gheorghe (Gheorghică), prin căsătoria cu o fată a lui Gavril Brăescu, s-a mutat în ținutul Dorohoiului, unde urmașii săi au viețuit în tot cursul secolului al XVIII-lea. Dintre copiii săi, Ioan este ctitorul schitului care poartă și azi numele acestei familii, iar Miron – prin care se continuă spița – s-a învrednicit a fi îngropat în biserica Sfântului Spiridon din Iași (mormântul nu mai există). Șetrarul Miron Gorovei a avut un fiu, Constantin, pe care documentele îl atestă la sfârșitul veacului al XVIII-lea.

În prima jumătate a celui următor, trăiește la Dorohoi serdarul (mai apoi banul) Ioan Gorovei (1782-1848), pe care *Vidomostia* de la 1829⁷⁴ îl arată ca fiu al credincerului Constantin Gorovei. Mort de holeră în vara

---

⁷¹ N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, vol. I, Chișinău, Universitas, 1991, p. 3-4.

⁷² Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei (1864-1951)*, 1997, p. 27.

⁷³ Idem, *O dilemă genealogică*, comunicare prezentată la al XV-lea Congres Național de Genealogie și Heraldică, Iași, 13-15 mai 2010.

⁷⁴ Aici este menționat Ioan Gorovei, serdar cu pitac ..., născut în satul Radomirești, de 47 ani, fiul credincerului Constantin Gorovei; locuiește în târgul Dorohoi (cf. Alexandru V. Perietzianu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829 (II)*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), 3-4, 1994, p. 307).

anului 1848, Ioan Gorovei – bunicul patern al folcloristului Artur Gorovei – va fi îngropat la Mănăstirea Gorovei⁷⁵; mai mulți dintre urmașii săi își vor afla tot acolo odihna veșnică. Dar este credincierul Constantin identic cu Constantin, fiul lui Miron?!⁷⁶.

Se pare că nu, în această privință Ștefan S. Gorovei crezând că „avem de-a face cu o omonimie”⁷⁷. Constantin credincierul era urmașul acelei ramuri a purtătorilor numelui Gorovei „statorniciți în sudul Moldovei”⁷⁸ care, „cândva, după 1774 ... au migrat spre nord”⁷⁹.

Unul dintre Goroveii aparținând acestei ramuri (afirmă profesorul Ștefan S. Gorovei), anume „Constantin, a ajuns la Radomirești (Bacău) și posteritatea aceluia este astăzi cel mai bine documentată. Fiul său mai mare (Ioan⁸⁰ n. n.) a plecat mai departe, în nordul țării, oprindu-se la Dorohoi; el (Constantin⁸¹ n. n.) este stră-stră-străbunicul meu (arrière-arrière-grand-père). Frații săi au rămas legați de pământul de la Radomirești”⁸².

Prin urmare, conform reconstituirii genealogice din rândurile anterioare, ascendența directă (pe linie paternă) a profesorului Gorovei este următoarea: Ștefan Sorin Gorovei → Sorin Gorovei (tatăl) → Artur Gorovei (bunicul) → Petru Gorovei (străbunicul) → Ioan Gorovei (stră-străbunicul) → Constantin Gorovei (stră-stră-străbunicul).

---

⁷⁵ Dintr-o scrisoare trimisă de G. T. Kirileanu lui Leca Morariu aflăm că Artur Gorovei pleacă, la 15 noiembrie 1940, la „Mănăstirea Gorovei unde-s înmormântați toți din neamul lui, dar n-a mai găsit nici o urmă din mormintele lor” (G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 193).

⁷⁶ Ștefan S. Gorovei, *O dilemă genealogică*, în *Al XV-lea Congres de Genealogie și Heraldică. Rezumatele comunicărilor*, Iași, 13-15 mai 2010, p. 8.

⁷⁷ Cf. chiar în acest număr al revistei „Carpica”, studiul lui Ștefan S. Gorovei, *Mobilitatea populației reflectată în istoria unei familii: purtătorii numelui Gorovei (sec. XVI-XXI)*, passim; profesorul Ștefan S. Gorovei afirmă faptul că a pornit în cercetarea istoriei propriei familii de la manuscrisul bunicului său Artur Gorovei, cel care redactase cu ani în urmă *Istoria familiei Gorovei*. „Cu acest manuscris în fața ochilor mi-am început, în pragul adolescenței, ucenicia în cercetarea genealogică. Nu am putut să nu constat unele contradicții sau neconcordanțe, ceea ce m-a determinat să reiau cercetarea istoriei familiale din punctul unde bunicul meu o încheiase. De-a lungul anilor, am avut șansa de a îmbogăți considerabil tezaurul de informații, dar și de a introduce unele modificări și corecturi” (*Ibidem*).

⁷⁸ Ca „urmare a unei căsătorii, un Gorovei a ajuns ... la Nănești pe Răcătău ... menționat la cumpăna veacurilor XVII-XVIII” (Ștefan S. Gorovei, *loc. cit.*, Bacău, 2013). Acest Gorovei „era căsătorit cu Antemița, fiica lui Lupașco Bucium de Nănești, strănepoata lui Condrea Bucium, membru al sfatului domnesc din 1572 până în 1592, când a fost executat din porunca lui Aron vodă Tiranul” (*Ibidem*).

⁷⁹ Ștefan S. Gorovei, *loc. cit.*, Bacău, 2013.

⁸⁰ Serdarul (mai apoi banul) Ioan Gorovei.

⁸¹ Credincierul Constantin Gorovei.

⁸² Ștefan S. Gorovei, *loc. cit.*, Bacău, 2013.

Cu siguranță, în momentul în care profesorul Ștefan S. Gorovei își va finaliza⁸³ proiectul⁸⁴ de cercetare genealogică privindu-i pe purtătorii numelui Gorovei, vom putea avea imaginea completă a destinului istoric al acestei importante familii, care a lăsat urme durabile în cultura și știința românească, în istoria Moldovei în general.

Între anii 1966-1971, Ștefan S. Gorovei a fost student al Facultății de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Lucrarea de licență a abordat un subiect de genealogie medievală: *Ioan Tăutu, mare logofăt al Moldovei. Studiu monografic*, o teză deosebită, a cărei valoare a fost repede recunoscută, făcând dealtfel și subiectul unei comunicări⁸⁵ prezentate de autor la cel de-al XII-lea Congres Internațional de Genealogie și Heraldică de la München din anul 1974.

În anul 1993 Ștefan S. Gorovei devine doctor în istorie al aceleiași universități ieșene, susținând teza: *Întemeierea Moldovei. Probleme controversate*, coordonată de profesorul C. Cihodaru (1907-1994)⁸⁶, lucrare apreciată pentru contribuția deosebită adusă la cunoașterea subiectului, publicată ulterior⁸⁷, în anul 1997.

Originea tezei de doctorat a stat, mărturisirea profesorul Gorovei, într-un cuvânt lămuritor al textului publicat în 1997, „în fascinația pe care perioada de început a principatului moldovenesc a exercitat-o asupra mea încă din vremea liceului”⁸⁸.

Mai târziu, „aducând o considerabilă largire de orizonturi, anii studiilor universitare la Iași (1966-1971) nu au făcut decât să sporească acest interes, direcționându-l totodată; fascinația a crescut prin puțința de a cunoaște direct izvoarele privind această perioadă, în forma lor originală și nu numai prin intermediul citatelor și al interpretărilor date de înaintași. Student încă, am început a lucra cu aceste izvoare, preocupat mai întâi de aspectele genealogice, analizate într-o comunicare prezentată în 1967 în cadrul Cercului de Istorie Medievală Românească, pe atunci coordonat de

---

⁸³ Lucrarea finală, conform spuselor profesorului Ștefan S. Gorovei va fi „o carte” (Ștefan S. Gorovei, *loc. cit.*, Bacău, 2013).

⁸⁴ Ștefan S. Gorovei, *Un proiect de cercetare genealogică globală: purtătorii numelui Gorovei*, comunicare prezentată în ședința din 15 ianuarie 2013 a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române (Filiala Iași).

⁸⁵ Idem, *Une ancienne famille moldave: le logothète Tăutu et sa descendance*, în 12. Internationaler Kongress für genealogische und heraldische Wissenschaften, München, 1974, *Kongressbericht*, vol. *Genealogie*, p. 157-163.

⁸⁶ Idem, *Întemeierea Moldovei. Probleme controversate*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1997, p. 11.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 7.

profesorul Vasile Neamțu. Încercarea de a lămuri filiațiile și relațiile de rudenie mi-a arătat, însă, și inconsistența reconstituirilor cronologice; îndreptându-mi atenția spre succesiunea și cronologia principiilor Moldovei din veacul al XIV-lea – domeniu în care am rămas și azi la rezultatele obținute în 1970-1971, încă neaducându-mi-se și negăsind nici eu însumi vreun argument contrar – mi-am dat seama că nici aspectele de politică externă a Moldovei din perioada avută în vedere nu erau prea limpezi. În felul acesta, a prins contur, în 1970-1971, planul unei lucrări despre Moldova veacului al XIV-lea”⁸⁹.

Pentru finalizarea tezei a fost nevoie de un efort susținut și de durată. În acest sens, chiar domnia sa afirma: „De la cel dintâi text, consacrat problematicii în discuție, elaborat în 1967 pentru a fi citit în cadrul Cercului de Istorie Medievală Românească al Facultății ieșene de Istorie și până la lucrarea de azi e un drum lung ...”⁹⁰.

Cariera universitară o începe la Facultatea de Istorie încă din anul 1990, pentru ca în 1996 să devină profesor titular. Între timp, după absolvirea facultății (timp de „șase ani și două săptămâni”⁹¹, între 1971-1977), Ștefan S. Gorovei a lucrat în redacția revistei *Magazin istoric*, desfășurând mai apoi și o prodigioasă activitate științifică în calitate de cercetător științific la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași (între anii 1977-2003). Timp de 18 ani⁹² (din 1977 până în februarie 1996⁹³) a lucrat la *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”* din Iași (devenind secretar științific în 1979 și redactor-șef între anii 1990-1995). Din anul 2003 activează ca cercetător științific în cadrul Centrului de Istorie și Civilizație Europeană al Filialei Iași a Academiei Române.

Ca profesor la Facultatea de Istorie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a condus de-a lungul timpului o serie de teze de licență ale studenților, iar din anul 2006 este și conducător de doctorat în specialitatea: *istoria medievală a românilor*.

Ștefan S. Gorovei are o carieră științifică deosebită, principalele direcții de cercetare⁹⁴ promovate de către domnia sa fiind consacrate istoriei evului mediu românesc și epocii premoderne (istorie politică, socială, culturală; genealogie; heraldică; istoria orașelor; istorie eclesiastică;

---

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 14.

⁹¹ Idem, *Puterea de a continua*, în „Magazin Istoric”, anul XXXI, nr. 4 (361), aprilie, București, 1997, p. 108.

⁹² *Ibidem*.

⁹³ *Ibidem*.

⁹⁴ Cf. Ștefan S. Gorovei, *Curriculum vitae*, pe <http://history.uaic.ro>.

istoriografie; istoria puterii), în timp ce cursurile sale universitare⁹⁵ vizează cercetarea izvoarelor medievale; științele auxiliare ale istoriei; istoria medievală; istoria Bisericii; structurile puterii în evul mediu românesc.

Este un cercetător recunoscut pentru interesul deosebit în cunoașterea istoriei medievale, ale cărui contribuții științifice publicate în volume (de autor⁹⁶ ori în ediții îngrijite⁹⁷) sunt apreciate în cadrul medievisticii românești.

Are o multitudine de articole și studii remarcabile cu privire la izvoarele evului mediu românesc⁹⁸, la începuturile statului medieval

---

⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁶ Amintim aici: Ștefan Sorin Gorovei, *Dragoș și Bogdan, întemeietorii Moldovei. Probleme ale formării statului feudal Moldova*, București, Editura Militară, 1973, 168 p.; idem, *Mușatinii*, București, Editura Albatros, 1976, 172 p. (reeditată la Chișinău, 1991); idem, *Petru Rareș (1527-1538, 1541-1546)*, București, Editura Militară, 1982, 230 p.; idem, *op. cit.*, 1997, 332 p.; idem, *Între istoria reală și imaginar. Acțiuni politice și culturale în veacul XVIII*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2003, 240 p.; idem, *Princeps omni laude maior. O istorie a lui Ștefan cel Mare*, în colaborare cu Maria Magdalena Székely, carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Sfânta Mănăstire Putna, 2005, 630 p. + ilustrații; idem, *Movileștii: istorie și spiritualitate*, vol. I-III, Suceava, Editura Mușatinii, 2006; idem, *Mănăstirea Dragomirna*, cu fotografii de Victor Bortaș, București, Editura „Victor B. Victor”, 2006, 120 p., în limbile română, engleză, franceză, germană; idem, *Maria Asanina Paleologhina. O prințesă bizantină pe tronul Moldovei*, în colaborare cu Maria Magdalena Székely (Gorovei), carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Sfânta Mănăstire Putna, 2006, 290 p. + 244 ilustrații color.

⁹⁷ Consemnăm aici: *Ștefan cel Mare. 1504-2004. Portret în istorie*, volum îngrijit în colaborare cu Maria Magdalena Székely, carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Sfânta Mănăstire Putna, 2003, 617 p.; Donald M. Nicol, *Împăratul fără de moarte. Viața și legenda lui Constantin Paleologul, ultimul împărat al romanilor*, traducere și ediție îngrijită în colaborare cu Maria Magdalena Székely, Iași, Editura Polirom, 2003, 166 p.; *Ștefan cel Mare și Sfânt. Atlet al credinței creștine*, volum îngrijit în colaborare cu Maria Magdalena Székely, carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Sfânta Mănăstire Putna, 2004, 514 p.

⁹⁸ *Moldova în „Casa Păcii”*. Pe marginea izvoarelor privind primul secol de relații moldootomane, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XVII, 1980, p. 629-667; *Mărturiile unui document*, în „Cercetări Istorice” (serie nouă), XII-XIII (1981-1982), p. 307-316; *Semnificația unor documente false din veacul XVIII*: 1. „Cartea sobornicească” din 1 ianuarie 1752, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXVI/1, 1989, p. 431-480; *Un document fără pecete și o pecete fără document*, în vol. *In honorem Paul Cernovodeanu*, București, 1998, p. 95-102; *Feudele ardelene ale lui Ștefan cel Mare. Observații pe marginea izvoarelor*, în „Analele Putnei”, I, 1, 2005, p. 123-132.

moldovenesc⁹⁹, la dinastiile Moldovei medievale¹⁰⁰, la genealogiile medievale moldovenești¹⁰¹, la heraldica medievală¹⁰², la istoria Bisericii¹⁰³,

⁹⁹ *Îndreptări cronologice la istoria Moldovei în veacul al XIV-lea*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, X, 1973, p. 99-121; *Cu privire la data primelor monede moldovenești*, în „Suceava. Anuarul Muzeului Județean”, V, 1978, p. 567-571; *L'État roumain de l'Est des Carpates: La succession et la chronologie des princes de Moldavie au XIVe siècle*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, XVIII, București, 1979, 3, p. 473-506; *Tradiția „descălecătului”: înțelesuri și confuzii*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XX, 1983, p. 89-105.

¹⁰⁰ *Contribuții la genealogia familiei domnitoare Tomșa*, în „Revista Arhivelor”, XLVIII, 3, 1971, p. 375-390; *O lămurire: domnia ereditară a familiei Movilă*, în „Revista de Istorie”, 28, 1975, 7, p. 1091-1094; *Note istorice și genealogice cu privire la urmașii lui Ștefan cel Mare*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, VIII, 1975, p. 185-200; *Pe marginea unei filiații incerte: Maria Movilă – fiica lui Petru Rareș*, în „Cercetări Istorice” (serie nouă), XI, 1980 (1981), p. 325-330; *Alliances dynastiques des princes moldaves (XIVe – XVIe siècles)*, în *Comunicaciones al XV Congreso de las Ciencias Genealogica y Heráldica, Madrid, 19-25 septiembre 1982*, II, Madrid, 1983, p. 167-178; *Genealogia domnilor Moldovei în veacul XIV*, în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, XXX, 1993, p. 623-651; *Rude și înrudiri necunoscute ale lui Petru Rareș*, în „Revista Istorică”, VIII, 7-8, 1997, p. 467-476.

¹⁰¹ *Găneștii și Arbureștii (Fragmente istorice, 1538-1541)*, în „Cercetări Istorice”, II, 1971, p. 143-159; *Cu privire la metodologia cercetărilor de genealogie medievală moldovenească*, în „Revista Arhivelor”, L, 2, 1973, p. 285-291; *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, în „Anuarul de Lingvistică și Istorie Literară”, XXIV, 1973, p. 109-126; *Observații noi într-o controversă veche (familia Ghica din Moldova)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XV, 1978, p. 315-324; *Petru Movilă. Contribuții*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LVII, 1981, p. 704-716; *Urecheștii – model de ascensiune socială*, în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, XXIX, 1992, p. 501-507; *Un plan de lucru: „Corpus Genealogiarum”*, în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, XXIX, 1992, p. 545-548; *Clanuri, familii, autorități, puteri (Moldova, secolele XV-XVII)*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), 1-2, 1994, p. 87-93; *„Nepoții Balicăi”, „sămînțenia Movileștilor”*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), 3-4, 1994, p. 123-132; *Familii boierești române cu multiplă legitimare nobiliară*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 3-4, 1996, p. 233-236; *„Din Purice – Movilă” și „Barnovschi-Moghilă”. Două explicații (nu numai) genealogice*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 3-4, 1996, p. 327-332; *Neamul lui Miron vodă Barnovschi*, în „Arhiva Genealogică”, V (X), 1-2, 1998, p. 141-154; *Circulația „Herodotului” de la Coșula: explicații genealogice pentru un fenomen cultural*, în „Arhiva Genealogică”, V (X), 3-4, 1998, p. 155-169; *„Maria Asanina Paleologhina, Doamna Moldovlahiei” (I)*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XXII, 2004, p. 9-50.

¹⁰² *Les armoiries de la Moldavie et de ses princes règnants (XIVe – XVIe siècles)*, în *Recueil du XIe Congrès International des Sciences Généalogique et Héraldique, Liège, 1972*, Braga (Portugal), 1973, p. 263-270; *Armoiries et rapports politiques: le „cas” moldave au XIVe siècle*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, XXIII, 1984, 2, p. 117-128; *Steme moldovenești augmentate în Polonia*, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1-2, 1995, p. 305-314; *Cu privire la heraldica medievală românească*, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1-2, 1995, p. 273-284; *Stema Moldovei și a voievozilor ei (secolele XIV-XVI)*, în „HERB.

la istoria culturii medievale românești¹⁰⁴, la ideologia medievală a puterii¹⁰⁵, la istoria medievală românească¹⁰⁶ în general.

Revista Română de Heraldică”, I (VI), 1-2, Iași, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, 1999, p. 13-22; *Stemele lui Ștefan cel Mare de la Cetatea Albă*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XXIII, 2005, p. 215-226; *Un monument epigrafic și heraldic recuperat: pisană cu stemă de la Putna (1481)*, în „Analele Putnei”, VIII, 2, 2012, p. 141-166.

¹⁰³ *Anastase Crimca. Noi contribuții*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LV, 1979, p. 144-159; *Note și îndreptări pentru istoria Mitropoliei Moldovei* (I), în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LVI, 1980, p. 77-83; *Note și îndreptări pentru istoria Mitropoliei Moldovei* (II). I. *Egumeni ai mănăstirii Bistrița în veacurile XVI-XVIII*; II. *O biografie nescrisă: Mitropolitul Gheorghe IV al Moldovei*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LXIII, 4, 1987, p. 69-82; *Moldova lui Vasile Lupu și Arhiepiscopia de Ohrida*, în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, XXXI, 1994, p. 111-117; *Un dar uitat al lui Petru Rareș la Mănăstirea Dionysiou*, în vol. *Omagiu Virgil Cândea*, I, București, 2002, p. 323-330; *Mucenicia Sfântului Ioan cel Nou. Noi puncte de vedere*, în vol. *Închinare lui Petre Ț. Năsturel la 80 de ani*, Brăila, 2003, p. 555-572; *Despre donatorii unor obiecte din tezaurul Putnei. Note prosopografice*, în „Analele Putnei”, VII, 2, 2011, p. 119-142; *Egumenii Putnei (secolele XV-XVII). Capcane false, controverse inutile*, în „Analele Putnei”, VIII, 1, 2012, p. 93-124; *Din nou despre Ghervasie de la Putna*, în „Analele Putnei”, VIII, 1, 2012, p. 187-212.

¹⁰⁴ *Nicolae (Milescu) spătarul. Contribuții biografice*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXI, 1984, p. 179-192; *Un episod din „recuperarea” Bizanțului: prima „operă” a spătarului Nicolae „Milescu”*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXII/2, 1985, p. 441-460; *Un cârturar uitat: logofătul Grigoraș*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXIII/2, 1986, p. 681-698; *O colaborare culturală în veacul XVIII și implicațiile ei*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXIV/2, 1987, p. 333-348; *Între Vasile Buhăescul și Vasile Buzilă. O problemă de „paternitate” literară*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXV/1, 1988, p. 445-452; *Spre unificarea istoriografiei naționale: „Cronica paralelă” (Iași, 1733)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXV/2, 1988, p. 139-185.

¹⁰⁵ *Un ctitor uitat la Putna și asocierea la atributele puterii suverane*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XXI, 2003, p. 257-270; *Titlurile lui Ștefan cel Mare. Tradiție diplomatică și vocabular politic*, în „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XXIII, 2005, p. 41-78; „*Cel Mare*”. *Mărturii și interpretări*, în „Analele Putnei”, VIII, 2, 2012, p. 7-37.

¹⁰⁶ *Autour de la paix moldoturque de 1489*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, XIII, 3, 1974, p. 535-544; *Activitatea diplomatică a marelui logofăt Ioan Tăutu*, în „Suceava. Anuarul Muzeului Județean”, V, 1978, p. 237-251; *1473 – un an-cheie al domniei lui Ștefan cel Mare*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XVI, 1979, p. 145-149; *Poziția internațională a Moldovei în a doua jumătate a veacului al XIV-lea*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XVI, 1979, p. 187-219; *Pacea moldo-otomană din 1486. Observații pe marginea unor texte*, în „Revista de Istorie”, 35, 7, 1982, p. 807-821; *Note de istorie medievală suceveană*, în „Suceava. Anuarul Muzeului Județean”, X, 1983, p. 187-227; *Aux débuts des rapports moldo-byzantins*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, XXIV, 3, 1985, p. 183-207; *Cu privire la patriciatul orășenesc în Moldova medievală. Câteva observații preliminare*, în „Anuarul Institutului de

Un alt aspect al preocupărilor profesorului Ștefan S. Gorovei îl reprezintă recuperarea, în cadrul unor ediții critice, a unor lucrări fundamentale pentru medievistica românească, precum cele ale lui P. P. Panaitescu¹⁰⁷, Alexandru I. Gonța¹⁰⁸ și Emil Turdeanu¹⁰⁹.

Remarc și constantul interes manifestat față de heraldica teritorială românească¹¹⁰, opiniile domniei sale fiind adevărate puncte de reper în activitatea de elaborare a însemnelor heraldice pentru comunele, orașele și județele României, acțiune fundamentată pe Legea nr. 102/1992, respectiv H.G. nr. 64/1993 și H.G. nr. 25/2003.

Ștefan S. Gorovei a fost membru în echipele de cercetare ale unor importante proiecte (granturi) derulate de-a lungul vremii de prestigioase instituții academice¹¹¹. Unul dintre subiectele de interes privește ideologia

---

Istorie și Arheologie *A. D. Xenopol*”, XXV/1, 1988, p. 253-265; 1473: *Ștefan, Moldova și lumea catolică*, în „Anuarul Institutului de Istorie *A. D. Xenopol*”, XXIX, 1992, p. 75-83; *Fragmente pentru o antropologie socială (Moldova secolului XVII)*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, XII-XIV (1990-1992), Vaslui, 1994, p. 165-177; *Formation et évolution de la frontière de la Moldavie médiévale*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, XXXV, 3-4, 1996, p. 131-136; *Note de antroponimie medievală*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1-2, 1997, p. 51-58; *Baia, 1467*, în „Europa XXI”, XI-XII, 2002-2003, p. 41-56.

¹⁰⁷ P. P. Panaitescu, *Nicolae Milescu Spătarul*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ștefan S. Gorovei, Iași, Editura „Junimea”, 1987, 108 p. (reprodusă la Chișinău, Editura „Știința”, 1993, 188 p.); idem, *Interpretări românești*, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, în colaborare cu Maria Magdalena Székely, București, Editura Enciclopedică, 1994, 258 p.; idem, *Petru Movilă. Studii*, ediție îngrijită, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, în colaborare cu Maria Magdalena Székely, București, Editura Enciclopedică, 1996, 154 p.

¹⁰⁸ Alexandru I. Gonța, *Studii de istorie medievală*, ediție îngrijită de Ștefan Sorin Gorovei în colaborare cu Maria Magdalena Székely, Iași, Editura „Dosoitei”, 1998, 404 p.

¹⁰⁹ Emil Turdeanu, *Oameni și cărți de altădată*, I, ediție îngrijită de Ștefan Sorin Gorovei în colaborare cu Maria Magdalena Székely, București, Editura Enciclopedică, 1997, 400 p. + ilustrații.

¹¹⁰ Ștefan S. Gorovei, *Mic îndreptar de heraldică (nu numai) ieșeană*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1-2, 1997, p. 305-339.

¹¹¹ Amintim aici: *Ideologia medievală a Puterii* (program de cercetări sub egida Universității „Alexandru Ioan Cuza”), 1993; *Minoritatea armeană din Iași: identitate și coexistență* (proiect de cercetare pe bază de grant al Academiei Române; director de proiect: Stela Rodica Cheptea, cercetător științific principal I la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, Iași), 2004; *Țara Moldovei între Commonwealth-ul bizantin și Republica Christiana: metafore, simboluri și concepții ale puterii în secolele XIV-XV. Un studiu al imaginarului politic* (proiect finanțat de Ministerul Educației și Cercetării; director de proiect: Alexandru-Florin Platon, profesor la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), 2006; *Documentele Mănăstirii Putna (1466-1775)* (proiect desfășurat pe bază de contract cu Mănăstirea Putna, în cadrul Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”; director de proiect: Maria Magdalena

puterii, în acest sens profesorul Ștefan Sorin Gorovei devenind co-organizator al Programului de Cercetări privind Ideologia Medievală a Puterii, în jurul acestui program conturându-se dealtfel o adevărată școală istorică.

A susținut de-a lungul timpului numeroase comunicări științifice și conferințe la diverse congrese, colocvii, simpozioane; la sesiuni ale unor instituții de cercetare sau învățământ superior; în ședințe publice de comunicări ale Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române (București și Iași) etc.

Îmi face o deosebită plăcere să amintesc aici și recenta conferință științifică intitulată: *Vasile vodă Lupu – necunoscutele unei domnii*, pe care prof. univ. dr. Ștefan S. Gorovei a susținut-o în ziua de 4 aprilie 2013 la Muzeul Județean de Istorie din Bacău.

Ștefan S. Gorovei a fost inițiatorul (în 1989), organizatorul și coordonatorul Simpozioanelor de Studii Genealogice de la Iași, devenite începând cu anul 1997 Congrese de Genealogie și Heraldică¹¹². Domnia sa a organizat și coordonat la Iași, între 9-13 mai 2007, cel de al V-lea Colocviu Internațional de Genealogie sub egida Academiei Internaționale de Genealogie și a Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”.

În activitatea de cercetare științifică, Ștefan S. Gorovei a întreprins de fiecare dată „o reexaminare metodică a surselor”¹¹³. A urmat constant o direcție indicată de Nicolae Iorga și pe care a deprins-o încă din studenție¹¹⁴: „a recurge întâi la izvoare, căutând *pe urmă* numai anumite corecturi la interpretii lor”¹¹⁵. Domnia sa recunoștea, în același timp, și faptul că, de fiecare dată, a arătat tuturor „interpreților respectul cuvenit muncii lor atunci când interpretarea mea s-a deosebit de a lor”¹¹⁶.

De asemenea, cercetătorul Ștefan S. Gorovei a conștientizat și faptul că „în fața materialului documentar, istoricul nu poate rămâne pasiv; el pune întrebări. Dacă întrebările nu sunt puse, materialul brut, oricât ar fi de bine clasat, nu-și dezvăluie secretele esențiale, liniile mari ale evoluției istorice. Istoricul trebuie să știe dinainte ce vrea să întrebe, ce dorește să știe,

---

Székely, profesor la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), 2006 etc.

¹¹² În anul 2012 a avut loc la Iași cel de al XVI-lea Congres Național de Genealogie și Heraldică.

¹¹³ Ștefan S. Gorovei, *op. cit.*, 1997, p. 14.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 15.

¹¹⁵ Nicolae Iorga, *Materiale pentru o istoriologie umană*, București, Editura Academiei Române, 1968, p. 5.

¹¹⁶ Ștefan S. Gorovei, *op. cit.*, 1997, p. 15.

[altminteri] materialul nu-l va ajuta”¹¹⁷. Iată cum, constata domnia sa, „din acest punct de vedere, analiza izvoarelor se înfățișează, în același timp, și ca operă de interpretare”¹¹⁸.

Ștefan S. Gorovei nu a ezitat să emită puncte de vedere noi pe care le-a reevaluat de fiecare dată când a fost cazul, conștient de faptul că „în cercetările istorice, de încheieri definitive nu poate fi vorba”¹¹⁹. În fond, cum scria odinioară I. Bogdan, „în istoriografie, mai mult decât în orice altă știință, erorile sunt greu de evitat; ca să ajungi, însă, la adevăr, trebuie să ai curajul de a le săvârși și dorința statornică de a le îndrepta”¹²⁰.

Ștefan S. Gorovei a lucrat mai bine de două decenii ca redactor al unor prestigioase reviste, fiind, cum el însuși spunea în 1997, un „lucrător în acest domeniu și de colaborator statornic al tipografiei care azi poartă numele mitropolitului Dosoftei; o activitate de două decenii, începută odată cu cea dintâi mână de ajutor pe care am dat-o în redacția Anuarului Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol la Crăciunul anului 1977 (se lucra tocmai tomul XIV/1977) – fără a mai pune la socoteală cei șase ani anteriori, de colaborare mediată cu marele combinat unde se tipărea revista Magazin Istoric, etapă în care am învățat primele elemente ale acestei meserii. La drept vorbind, numai această acumulare de experiență, prin lucrul direct cu tipografii, a putut să dea acele roade care, vrând-nevrând, au pus o anumită amprentă asupra unor publicații, alături – firește – de tot ceea ce vine din urmarea cu fidelitate a unor credințe, principii și idei directoare. Din acest punct de vedere, rămâne fără obiect acuzația care s-a putut formula, cu privire la amprenta personală asupra unor publicații: nimic nu capătă amploare, strălucire și personalitate distinctă fără investiții – întotdeauna uriașe – de muncă, de pasiune și de dăruire de sine. Cel puțin sub acest aspect, a face o revistă este – oricum – o aventură personală, care marchează, orice s-ar spune, acea publicație; prin însuși faptul că nu mai e un magazin, o adunare impersonală de materiale vărsate în și din portofoliul ei – înmănunchierea în sumar urmând principiile și ideile conducătorului – ea devine o revistă personală, poate chiar foarte personală. Și încă mai mult decât atât: când o revistă se face fără a avea o adevărată redacție, fără o dactilografă măcar – ba chiar fără o mașină de scris proprie! – **toate** atribuțiile redacționale revenind unui singur om sau unei minuscule echipe

¹¹⁷ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, 1994, p. 10; Ștefan S. Gorovei, *op. cit.*, 1997, p. 211.

¹¹⁸ Ștefan S. Gorovei, *op. cit.*, 1997, p. 211.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ I. Bogdan, prefața la *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV-XVI*, București, 1905, p. V.

de doi oameni, revista nu poate să nu capete o personalitate care o împrumută pe a celui care o face”¹²¹.

Revista la care face referire Profesorul Ștefan S. Gorovei este „Arhiva Genealogică”, (re)apărută grație eforturilor constante și în același timp susținute ale domniei sale.

Într-un sugestiv cuvânt, intitulat *La (re)început de drum. Programul nostru*, inserat în primul număr (din anul 1994) al revistei, Ștefan S. Gorovei nota: „*Arhiva Genealogică* reapare, ca revistă de specialitate, de sine stătătoare, după o întrerupere de opt decenii: ceea ce ar fi putut să fie, în 1914, anul III, este acum, în 1994, anul I (IV). Cauzele care au concurat la o întrerupere așa de mare sunt numeroase. Câtă vreme întemeietorul revistei, Sever Zotta (1874-1943), a mai fost în viață, inițiativa reluării Arhivei Genealogice trebuia să-i aparțină; se pare, însă, că marele nostru înaintaș n-a făcut o asemenea tentativă. După plecarea sa în exilul din care nu s-a mai întors, s-a organizat la București Cercul Genealogic Român (7 martie 1943), care și-a propus să editeze *Arhiva Genealogică Română*; viața acestei reviste a fost încă și mai scurtă decât a predecesoarei sale: a încetat după primul număr (1944)”¹²².

În același loc, Ștefan S. Gorovei continua: „Un concurs fericit de împrejurări”¹²³ mi-a oferit posibilitatea să organizez, în iunie 1989, un simpozion tematic Genealogie și Istorie, în cadrul sesiunii anuale de comunicări a Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol din Iași și să inițiez, în același an (încurajat tocmai de succesul simpozionului), în paginile publicației acestui Institut, o rubrică specială, care ar fi preluat numele revistei lui Sever Zotta: *Arhiva Genealogică*. Am avut, de la început – din vara anului 1989 – nădejdea fermă că această rubrică va deveni, cândva, revistă de sine stătătoare, așa încât i-am dat de atunci toate elementele care pot să indice personalitatea unei reviste: an de apariție (lângă cel calendaristic), număr, sumar, siglă etc. Dacă în succesiunea simpozioanelor de studii genealogice un an (1990) a rămas neacoperit, în aceea a *Arhivei Genealogice* continuitatea a fost perfectă, rubrica aflându-se în cinci tomuri succesive ale Anuarului Institutului de Istorie [și

---

¹²¹ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 3-4, 1997, p. XV-XVI.

¹²² Idem, *La (re)început de drum. Programul nostru*, în „Arhiva Genealogică”, I (IV), 1-2, 1994, p. XIX.

¹²³ Materializat în sprijinul acordat de cei care, la data respectivă erau: directorul Institutului, d-l prof. dr. Mircea Petrescu-Dâmbovița; secretarul științific al Institutului, d-l dr. Gh. Buzatu; redactorul șef al Anuarului, d-l Leon Șimanschi, apud Ștefan S. Gorovei, *La (re)început de drum. Programul nostru*, în „Arhiva Genealogică”, I (IV), 1-2, 1994, p. XIX.

Arheologie]¹²⁴ A. D. Xenopol. Noua serie, inaugurată prin caietul de față, este continuarea directă, neîntreruptă, a aceleia (intermediare!) pe care a găzduit-o Anuarul¹²⁵; de aceea, ca an de apariție ea poartă (nici nu s-ar fi putut imagina altfel!) o cifră dublă: I (IV). Trecerea de la stadiul de rubrică permanentă la acela de publicație independentă a devenit posibilă atunci când s-a văzut că o muncă stăruitoare și ordonată poate să ducă la bune rezultate într-un domeniu aproape uitat. Continuarea simpozioanelor de studii genealogice¹²⁶ (cu periodicitate anuală, cu participare tot mai numeroasă și cu comunicări tot mai valoroase și mai interesante), pe de o parte, și, pe de altă parte, organizarea filialei ieșene a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie¹²⁷ (martie 1993¹²⁸) au fost factorii principali pe care s-a întemeiat cererea pentru autonomizarea *Arhivei Genealogice*¹²⁹.

Așa a (re)apărut revista „Arhiva Genealogică”, publicație care s-a impus, de la bun început, în mediul științific prin materialele pe care le-a găzduit, urmând cu fidelitate spusele lui Sever Zota, întemeietorul ei de odinioară: „Scopul revistei de față este de a trezi și a mări în cercurile largi ale societății românești, dincoace și dincolo de hotarele ei politice, interesul pentru istoria, viața și viitorul familiilor, pentru ca din interesul acesta special să profite interesul general pentru istoria, viața și viitorul neamului românesc”¹³⁰.

---

¹²⁴ În 1990, Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” s-a transformat în Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” paralel cu apariția Institutului de Arheologie, apud Ștefan S. Gorovei, *La (re)început de drum. Programul nostru*, 1994, p. XX.

¹²⁵ Sumarul acestor grupări din cadrul rubricii „Arhiva Genealogică” se află în Tabla de materii a tomurilor XXI (1984) – XXX (1993), în „Anuarului Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, XXXI, Iași, 1994, apud Ștefan S. Gorovei, *La (re)început de drum. Programul nostru*, 1994, p. XX.

¹²⁶ Între 1989-1996 – Simpozioane de Studii Genealogice (cf. „Arhiva Genealogică”, I (IV), 1-2, 1994; II (V), 3-4, 1994; II (VII), 1-2, 1995; III (VIII), 1-2, 1996; III (VIII), 3-4, 1996; IV (IX), 1-2, 1997; IV (IX), 3-4, 1997); în 1997 – Congres de Studii Genealogice (cf. „Arhiva Genealogică”, V (X), 3-4, 1998, p. XI-XVI); între 1998-2012 – Congrese de Genealogie și Heraldică (cf. „Arhiva Genealogică”, VI (XI), 1-4, 1999, p. 11-25).

¹²⁷ Din 1990, Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie (până atunci fiind pe lângă Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București) este una din comisiile Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române, apud Ștefan S. Gorovei, *La (re)început de drum. Programul nostru*, 1994, p. XX.

¹²⁸ Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie (filiala Iași) „a primit undă verde la 17 martie 1993, și-a desemnat componența la 13 mai 1993, s-a constituit ca atare la 1 iunie 1993 și și-a început activitatea la 19 octombrie 1993” (cf. *Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași: cinci ani de activitate*, în „Arhiva Genealogică”, V (X), 1-2, 1998, p. XI).

¹²⁹ Ștefan S. Gorovei, *La (re)început de drum. Programul nostru*, 1994, p. XIX-XX.

¹³⁰ Sever Zotta, *Ce voim*, în „Arhiva Genealogică”, I, 1, Iași, 1912, p. 1.

Ca redactor al revistei „Arhiva Genealogică”, Ștefan S. Gorovei a militat constant pentru „editarea izvoarelor, a studiilor întemeiate pe ele și a criticii acestora”¹³¹. În legătură cu acest ultim aspect, al criticii izvoarelor, domnia sa afirma la un moment dat: „Se cuvine să nu uite nici unul dintre cei care se îndeletnicesc cu cercetarea trecutului că istoria este nu numai Magistra vitae, dar și Lux veritatis. Ea trebuie primită deci, ca o lumină a adevărului și tot ca o lumină a adevărului trebuie primite și rezultatele criticii istorice. Pentru că – îmi place să repet aceste vechi cuvinte, aici la locul lor mai mult decât oriunde – nimic nu putem împotriva adevărului, ci numai pentru adevăr”¹³².

Mai mult, tot domnia sa spunea, pe bună dreptate, că „nu se poate imagina progresul în cercetarea istorică – inclusiv în cea genealogică – fără acea critică științifică prin care neconținut se corectează, se adaugă, se reformulează, dacă nu se deschid, chiar, porți noi. Există o critică amicală și binevoitoare, care e mai degrabă (sau: mai ales) o colaborare întru atingerea unui țel care trebuie (sau ar trebui) să ne fie comun, în măsura în care toți participanții la dialog sunt și rămân animați, înainte de toate, de buna credință și, nu mai puțin, de onestitate – personală și științifică. Paginile revistei¹³³ vor fi întotdeauna deschise pentru acest gen de critică, prin care se întâmplă ca știința să progreseze, uneori, mai mult decât prin cercetarea însăși care a provocat-o. Este o realitate care exprimă, mai bine, poate, decât altele, solidaritatea generată de raporturile intelectuale: orientări diferite, specialități diferite, competențe diferite, sensibilități diferite – toate pot înlocui și conlucra în chip fericit, dacă purtătorii acestor calități acceptă, pentru ele, ca numitor comun, buna credință. Nimic nu se poate realiza, nici în materie de știință, nici în materie de raporturi umane, în absența acestei premise esențiale”¹³⁴.

Ștefan S. Gorovei reamintea colaboratorilor, de fiecare dată, că, „în chip obligatoriu, redacția nu-și însușește niciodată, nici unul din punctele de vedere exprimate în articolele publicate, responsabilitatea științifică revenind autorilor, întotdeauna, în întregime și în exclusivitate, începând cu argumentele și demonstrațiile și sfârșind cu transcrierea textelor vechi (documente, însemnări, inscripții etc.). Aceasta constituie, pe de o parte, cel mai mare respect ce se poate arăta muncii și opiniilor cuiva și, pe de altă

---

¹³¹ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 3-4, 1996, p. XVIII.

¹³² Idem, *Semnificația unor documente false din veacul XVIII*, în „Anuarului Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, XXVI, 1, Iași, 1989, p. 433.

¹³³ Este vorba, firește, de revista „Arhiva Genealogică”.

¹³⁴ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1-2, 1995, p. XI-XII.

parte, un îndemn la asumarea responsabilităților, atât de a scrie – **Eu voi da samă, de ale mele, câte scriu!**¹³⁵ – cât și de a stabili dialogul, pentru continuarea cercetărilor”¹³⁶.

Profesorului Ștefan S. Gorovei i se datorează și apariția revistei *HERB. Revista Română de Heraldică*¹³⁷. În „Cuvânt înainte”, domnia sa nota: „Două sunt direcțiile principale pe care am dori să le vedem urmărite, în paginile acestei reviste, cu asiduitate și cu rezultate bogate și de cea mai bună calitate științifică: cercetările de **heraldică istorică** – singurele care pot folosi efectiv cunoașterii istorice, aducându-i luminile specifice și, pe de altă parte, singurele care pot pune corect și plenar în valoare mărturiile heraldice ale trecutului nostru – și strădaniile pentru elaborarea **heraldicii teritoriale românești** pe temeuri științifice (istorico-heraldice) și raționale”¹³⁸. Tot aici, domnul Gorovei consemna faptul că „după obiceiul statornicit în toată lumea, revista aceasta va fi deschisă nu numai cercetărilor de heraldică – ele vor deține, desigur, ponderea majoră – ci și (în măsura spațiului disponibil) acelor de sigilografie, de vexilologie, de insignologie (privind decorațiile ori însemnele puterii și, prin aceasta, *puterea* însăși, cu ideologia și reprezentările ei)”¹³⁹.

Pe lângă publicațiile pomenite mai sus, Ștefan S. Gorovei a contribuit și la reaparitia la Iași a noii serii a publicației „Revue des Études Roumaines”¹⁴⁰, fiind și membru în colegiile de redacție ale altor prestigioase reviste de specialitate: „Analele Putnei”¹⁴¹, „Europa XXI”¹⁴², „Analele

---

¹³⁵ Miron Costin, *Predoslovie. De neamul moldovenilor*, în Mihail Kogălniceanu, *Letopiseșile Țării Moldovei*, ediția I, tom. I, Iași, 1852, p. 5.

¹³⁶ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, 1995, p. XI.

¹³⁷ Idem, *Cuvânt înainte*, în „HERB. Revista Română de Heraldică”, I (VI), 1-2, Iași, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, 1999, p. VII-XIII.

¹³⁸ *Ibidem*, p. XII.

¹³⁹ *Ibidem*.

¹⁴⁰ Ștefan S. Gorovei, *Către cititor*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1-2, 1997, p. XI; idem, *Puterea de a continua*, în „Magazin Istoric”, anul XXXI, nr. 4 (361), aprilie, București, 1997, p. 108; a se vedea și: „Revue des Études Roumaines” (I, Paris, 1953 – XVI, Atena, 1981; XVII-XVIII, Paris-Iași, 1993; XIX-XX, Paris-Iași, 1995-1996); „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XX, București, 2002, p. 14.

¹⁴¹ Cf. „Analele Putnei”, I, 1, Putna, 2005, p. 3; a se vedea în acest număr și articolul semnat de Ștefan S. Gorovei, *Un dar uitat și posibilă lui semnificație*, p. 35-46.

¹⁴² Cf. „Europa XXI”, XI-XII, Iași, 2002-2003, p. 2; a se vedea și articolul semnat de Ștefan S. Gorovei, *Despre rolul lui Sever Zotta în Unirea Bucovinei cu România*, în „Europa XXI”, XV-XVI, 2006-2007, p. 171-178.

Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza (seria istorie)”¹⁴³, „Revista de Istorie Socială”¹⁴⁴.

Ca profesor, Ștefan S. Gorovei a aplicat, cu consecvență, un vechi proverb chinezesc care spune: „dăruiește cuiva un pește și va avea ce mânca toată ziua; învață-l să pescuiască și va avea ce mânca toată viața”. Astfel, generații de studenți au beneficiat din partea domniei sale de șansa de a deprinde tainele pescuitului în apele nu de puține ori tulburi ale istoriei, domnia sa mediind în același timp, cu tact pedagogic, limpezirea acestor ape.

Profesorul Ștefan S. Gorovei a oferit întotdeauna studenților săi oportunitatea „de a putea descoperi, dincolo de zidul ce oprea privirile, perspectivele unei lumi până atunci nebănuite”¹⁴⁵. Prin urmare, pentru noi, studenții de ieri ai domniei sale, se cuvine, este un modest semn de recunoștință, mai mult, o datorie chiar, „să nu uităm pe umerii cui ne-am ridicat pentru a privi peste peretele despărțitor”¹⁴⁶.

Cu ani în urmă, istoricul Ștefan S. Gorovei publica în revista Muzeului Județean de Istorie din Bacău („Carpica”) un interesant studiu, sugestiv intitulat: *La începuturile orașului Bacău*¹⁴⁷. Bazate pe o riguroasă analiză a izvoarelor istorice, punctele de vedere emise, argumentele dezvoltate și implicit concluziile de atunci au rămas valabile în timp, până în zilele noastre.

Oferindu-ne prilejul unui adevărat „pelerinaj la izvoarele istorice”¹⁴⁸, istoricul Ștefan S. Gorovei a demonstrat atunci, într-un mod cât se poate de convingător, faptul că prima mențiune a orașului Bacău trebuie coborâtă cu vreo 16 ani: de la 1408 la **1391-1392**, moment în care, în *civitas Bachoviensis*¹⁴⁹, se întemeia **Episcopia Catolică de Bacău**.

Asupra acestui interesant și, în același timp, important subiect am insistat și eu în câteva rânduri¹⁵⁰ valorificând, firește, studiul publicat

¹⁴³ Cf. Ștefan S. Gorovei, *Curriculum vitae*, pe <http://history.uaic.ro>.

¹⁴⁴ Cf. „Revista de Istorie Socială”, I, Iași, 1996, p. 4.

¹⁴⁵ Gheorghe Brătianu, *Nicolae Iorga, istoric al românilor*, București, 1943, p. 8.

¹⁴⁶ *Ibidem*.

¹⁴⁷ Ștefan S. Gorovei, *La începuturile orașului Bacău*, în „Carpica”, XVIII-XIX, 1986-1987, 1987, p. 265-283.

¹⁴⁸ Anton Coșa, „Amintiri”... dintr-o arhivă inedită, în „Buletin Istoric”, nr. 8 (revista Departamentului de cercetare științifică al Episcopiei Romano-Catolice de Iași), Iași, Editura „Presa Bună” 2007, p. 146.

¹⁴⁹ Ștefan S. Gorovei, *loc. cit.*, Bacău, 1987, p. 279-281; Anton Coșa, *op. cit.*, Iași, 2007, p. 66-68.

¹⁵⁰ Anton Coșa, *Înființarea și evoluția Episcopiei Catolice de Bacău*, în „Carpica”, XXXII, 2003, p. 60-84; idem, *op. cit.*, 2007, p. 53-86; idem, *Un izvor inedit privind catolicismul din Moldova: Istoricul Parohiei Catolice de Bacău*, în „Zargidava”, VI, 2007, p. 49-66; idem,

odinioară chiar la Bacău de către istoricul Ștefan S. Gorovei. Concluziile mele, detaliate inclusiv într-unul din capitolele tezei de doctorat¹⁵¹ susținute în anul 2004, au reconfirmat întru totul punctele de vedere și implicit concluziile de odinioară ale domniei sale.

Meritele prof. univ. dr. Ștefan S. Gorovei au fost recunoscute de-a lungul vremii printr-o serie de distincții, premii, medalii, ordine, noi amintind aici doar Premiul „Nicolae Bălcescu”¹⁵² al Academiei Române (acordat¹⁵³ în anul 1978 pentru monografia *Mușatinii*) și Ordinul „Meritul Cultural”¹⁵⁴ în grad de *Ofițer* decernat de statul român în anul 2004.

Prestigiul de care se bucură prof. univ. dr. Ștefan S. Gorovei a condus, în mod firesc, la o binemeritată recunoaștere (deopotrivă națională și internațională) a activității domniei sale, relevantă și de calitatea sa de membru¹⁵⁵ în diferite organizații și comisii. Dintre acestea, amintesc aici, de exemplu: membru al Societății Internaționale „Majestas” pentru promovarea studiului suveranității (1985)¹⁵⁶; membru al Asociației Istoricilor Europeni (1985)¹⁵⁷; membru-fondator al Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române (1971)¹⁵⁸; președinte al Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași (1993)¹⁵⁹; membru fondator al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”

Menirea centrului istoric al orașului Bacău, în „Acta Bacoviensia”, nr. 3, Bacău, 2008, p. 7-23; idem, *Instituții ecclesiastice catolice în viața orașelor din Moldova medievală*, în „Buletin Istoric”, nr. 9 (revista Departamentului de cercetare științifică al Episcopiei Romano-Catolice de Iași), Iași, Editura „Presa Bună”, 2008, p. 111-130.

¹⁵¹ Idem, *op. cit.*, Iași, 2007, p. 53-86.

¹⁵² Cf. Ștefan S. Gorovei, *Curriculum vitae*, pe <http://history.uaic.ro>.

¹⁵³ Idem, *Mușatinii*, București, Editura Albatros, 1976, 172 p. (reeditată la Chișinău, Editura Columna, 1991).

¹⁵⁴ Idem, *Curriculum vitae*, pe <http://history.uaic.ro>.

¹⁵⁵ *Ibidem*.

¹⁵⁶ *Ibidem*.

¹⁵⁷ *Ibidem*.

¹⁵⁸ Comisia Națională de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române și-a început activitatea la 12 mai 1971, apud Ștefan S. Gorovei, *Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie la 25 de ani*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 1-2, 1996, p. XI.

¹⁵⁹ Ștefan S. Gorovei, *O instituție academică ieșeană: Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași*, în „Cronica”, an. XXIX, nr. 19 (1399), Iași, 1994, p. 7; *Activitatea Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași în anul academic 1993-1994*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), 3-4, 1994, p. 327; *Comisia de Heraldică, Genealogie și Sigilografie – Filiala Iași: cinci ani de activitate*, în „Arhiva Genealogică”, V (X), 1-2, 1998, p. XIII.

(1996)¹⁶⁰; administrator-delegat al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” (1998)¹⁶¹; membru-fondator (*membre académicien*) al Academiei Internaționale de Genealogie (1998)¹⁶².

La acest ceas aniversar, ca fost student al domniei sale, dar și ca modest colaborator actual, îi doresc ca în anii care vor urma să aibă parte în primul rând de sănătate și, mai apoi, de multe alte realizări științifice.

La mulți ani, domnule Profesor!

Anton Coșa

---

¹⁶⁰ Întemeierea Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” s-a decis, duminică, 12 mai 1996, la închiderea celui de-al VII-lea Simpozion de Studii Genealogice de la Iași (cf. *Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”. Proiect de Statute*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1-2, 1997, p. XIII).

¹⁶¹ Inaugurarea oficială a Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” a avut loc (în urma unei atente și riguroase pregătiri) în anul 1998, după obținerea personalității juridice; cf *Pentru o societate de studii genealogice*, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1-2, 1995, p. XIII-XVI; *Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”*, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), 1-2, 1996, p. XV-XVI; *Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”. Proiect de Statute*, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1-2, 1997, p. XIII-XXIII; *Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”*, în „Arhiva Genealogică”, V (X), 1-2, 1998, p. XV-XVI.

¹⁶² Cf. Ștefan S. Gorovei, *Curriculum vitae*, pe <http://history.uaic.ro>.